

Dossier d'activitats

**Edat recomanada:
a partir de 5 anys**

Distribuïdora de cinema
infantil, tranquil i en català
www.packmagic.cat

LOLA

I EL PIANO TRENCACLOSQUES

**«Una història brillant sobre
el poder de l'amor».**

—Skwigly Animation Magazine

Índex

Sinopsi i fitxa tècnica

1

Què treballem?

- La música com a llenguatge d'expressió
- La tècnica d'animació stop-motion
- Celebrem la interdependència

3

Abans de veure la pel·lícula

6

Després de veure la pel·lícula

8

Glossari

12

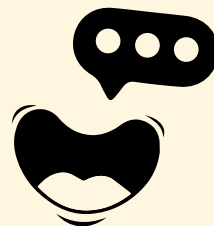
Què hem après?

13

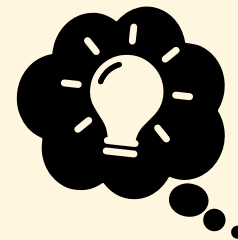
Per saber-ne més

14

Les activitats que proposa aquest dossier són:

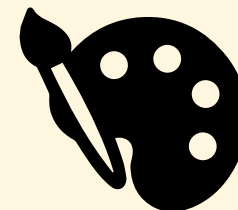
per debatre en grup

per reflexionar

per a fer recerca i investigació

per desenvolupar la creativitat artística

Sinopsi

Lola i el piano trencaclosques, VVAA, 57 min.

El programa de curtmetratges *Lola i el piano trencaclosques* fa valdre les diferents capacitats i proposa trencar amb alguns dels estigmes associats a les persones amb diversitat intel·lectual o funcional, de manera que celebra la interdependència, les xarxes de suport i la cooperació. El conjunt del programa explora les possibilitats del llenguatge en la comunicació i les relacions interpersonals.

A *Ser germanes* ens endinsem en l'extraordinària relació entre dues germanes, a *L'homenet de butxaca* es posa de manifest el

valor en la diferència. *La fleca d'en Boris* ens parla de com sortejar una dificultat per fer-ne una virtut i a *La gàbia* veiem com la relació entre un ocell i un elefant es nodreix al llarg del temps i l'amistat també esdevé una xarxa de suport mutu. Al migmetratge *Lola i el piano trencaclosques* coneixem el Simó, un infant amb trets de l'espectre autista. La seva germana Lola explora formes per generar codis comuns que els permeti comunicar-se. Els llenguatges artístics – el dibuix, la música i la dansa – esdevenen clau en aquesta recerca.

Sinopsis curtmetratges

LOLA I EL PIANO TRENCACLOSQUES

(Lola et le piano à bruits)
Augusto Zanolello,
França, 28 min, 2024.

Lola és la germana gran d'en Simó, de 5 anys, que viu al seu món. Quan l'observa nota la seva gran sensibilitat envers els petits sons ocults de la vida quotidiana. Amb el seu amic Rolih, la Lola decideix construir una màquina de sorolls per comunicar-se amb ell: el piano trencaclosques.

SER GERMANES

(Entre deux soeurs),
Anne-Sophie Gousset
i Clément Céard,
França, 2022, 7 min

Entre dues germanes, hi ha complicitat i rialles. Entre dues germanes, hi ha l'amor com a motor. Entre aquestes dues germanes, hi ha una mica més, i això és formidable.

L'HOMENET DE BUTXACA

(Le petit bonhomme de poche)
Ana Chubinidze,
França, 2017, 7 min.

Un home petit porta una vida tranquil·la en una maleta col·locada a una vorera de la gran ciutat. Un dia, el seu camí creua els passos d'un vell cec. Totes dues formaran amistats a través de la música.

LA GÀBIA

(La cage)
Loïc Bruyere
França, 2017, 6 min.

És la trobada entre un ós atrapat a la seva gàbia i que no sap cantar, i un ocell petit que no pot volar, però que canta molt bé. Cada un s'enriqueix amb l'amistat de l'altre i superarà les seves dificultats i hàndicaps.

LA FLECA D'EN BORIS

(La boulangerie de Boris)
Maša Avramović
França, 2024, 8 min.

Boris, el forner del poble, ofereix cada dia als seus veïns i veïnes pa cruixent, fins al dia que... atxis! Ja no pot aturar els seus esternuts. Havent-se tornat al·lèrgic a la farina, com aconseguirà abastir el poble?

Què treballem?

La música com a llenguatge d'expressió

Les cinc pel·lícules que conformen aquest programa donen molta importància al so, ja sigui perquè dona expressivitat als personatges, com perquè tracta directament sobre com percebem i podem crear nous sons. Al migmetratge *Lola i el piano trencaclosques* coneixem la realitat del Simó, un infant amb autisme que troba en la música un espai des d'on comunicar-se a través dels sons. El Simó, que mostra dificultats per comunicar-se des de la parla, empra la música per fer-ho. Ahora, aprofita aquest canal expressiu i ric que el permet connectar amb el sentir, el moviment i el dibuix com una melodia. Amb *Lola i el piano trencaclosques* descobrim les potencialitats de la música com una eina de comunicació i com a llenguatge, ampliant així les mirades de com ens relacionem amb el món i entre nosaltres.

Sabies que...?

La musicoteràpia és una disciplina que utilitza la música per assolir objectius terapèutics! Amb la musicoteràpia no es busca només ensenyar música, sinó desenvolupar habilitats essencials com la comunicació, les interaccions socials i l'autoregulació emocional. Molts infants que tenen dificultats per expressar-se verbalment troben en la música un canal alternatiu des d'on expressar-se. Com hem vist a la pel·lícula, el Simó s'apodera i es comunica a través dels sons.

La tècnica d'animació stop-motion

L'animació és l'art de crear la il·lusió de moviment en elements inanimats. La tècnica de l'*stop-motion* (o animació pas a pas) consisteix a crear moviment en objectes inanimats a partir de la filmació fotograma a fotograma. El moviment no és inherent als personatges, sinó que s'ha de crear. Entre presa i presa es produeix una petítíssima variació de la posició d'un objecte mentre la resta d'elements es mantenen estàtics i, d'aquesta manera, en projectar el conjunt de preses de forma continuada no es trenca la continuïtat i es produeix la il·lusió del moviment. Calen, però, milers de petits canvis de posició d'aquestes figures inanimades i la filmació de 24 fotogrames per cada segon d'animació que es vulgui aconseguir. A *Lola i el piano trencaclosques*, es va utilitzar aquesta tècnica i una trentena de titelles per, després, fer l'animació per ordinador.

Sabies que...?

Per fer aquest migmetratge, *Lola i el piano trencaclosques*, es va disposar d'un equip de vint-i-cinc persones que treballaven juntes a plató. Perquè per aconseguir un segon de pel·lícula cal moure cada titella dotze vegades!

Celebrem la interdependència

El programa de curtsmetratges *Lola i el piano trencaclosques* ens permet aproximar-nos a diverses realitats i vivències. Trencant amb estigmes socials i fomentant la interdependència, les xarxes d'afecte i la comunitat, el conjunt de films ens recorda que els vincles tenen sempre una dimensió col·lectiva.

Com a éssers socials que som estem lligats a les persones des que naixem, per això necessitem dels vincles afectius i personals per desenvolupar-nos i créixer. Els lligams que creem, però, requereixen de cura i atenció, i en ells hem de trobar un equilibri entre el donar i el rebre perquè la confiança es desplegui.

En aquest compartir que ens permeten les relacions, la **interdependència**, és a dir, la dependència recíproca, és inevitable per construir vincles, ja que la interacció amb les altres persones influeix en les nostres experiències, a la vegada que nosaltres influïm en les seves.

Al llarg d'aquestes peces podem reflexionar sobre com ens relacionem amb el món i amb les altres, coneixent diferents històries de personatges que a moments, se senten vulnerables i necessiten suport i afecte. Educar en la vulnerabilitat és també subratllar la importància de l'ajuda mútua i la cooperació. Cada dia, ja sigui a casa, al carrer o a l'escola, hi ha mil vivències quotidianes des d'on construir el respecte cap a les alteritats. Quan el Boris no pot fer el pa, quan el Simó està molest amb els sons forts o quan a *Ser germanes* una d'elles no pot caminar, veiem un entorn que col·labora i que no compta les diferències. Amb aquestes peces prenem consciència de la interdependència i de les potencialitats d'acompanyar-nos junts i juntes. Abraçant les diferències de manera integradora i normalitzadora, rebutjant els prejudicis per construir relacions basades en el respecte i el suport mutu.

Abans de veure la pel·lícula...

30 minuts

Ser o no ser normal

Cicle inicial – cicle mitjà – cicle superior

Debate en petits grups el significat de la paraula “normalitat”, entenent que normalitat vol dir estar dins de la norma. Però, a quina norma ens referim? Qui dicta aquestes normes? Posar el debat en comú i fer-lo amb tot el grup classe. Hi ha algú que es consideri normal o, al contrari, el món és divers i tots i totes tenim quelcom d'especial i/o que ens caracteritza? De què depèn que se'ns consideri normals o no? Però... què vol dir ser “normal”? Debate col·lectivament i compartir al grup aula les reflexions en relació a la “normalitat” i aprofundir en la riquesa de la diversitat i la diferència.

45 minuts

Exploració sonora

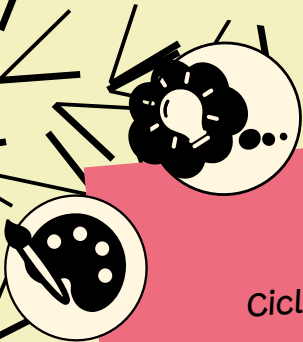
Cicle inicial – cicle mitjà – cicle superior

Els sons són invisibles. Els podem sentir i ens afecten i, quan som conscients del poder que tenen, comencem a apreciar-los. Per escoltar aquells sons on no parem l'atenció, proposarem a l'alumnat que facin una exploració de sons. Demanarem a l'alumnat de tancar els ulls i escoltar el silenci. Els farem diferents preguntes: Què sona? Que hi sentiu? Fins on podeu escoltar-lo? Quines emocions us genera aquest o aquests sons? Com us els imagineu? Com son? Podran moure's per l'aula, el passadís i diferents espais del centre per explorar tots aquells sons més desconeguts. En acabar, proposem una posada en comú per compartir com s'han sentit i quins descobriments sonors han fet.

Sabies que...?

Els i les artistes sonors, també exploradors/es del so, sovint utilitzen sons **quotidians** com a instruments musicals. Sorolls de portes, el fregadís d'una escombra, el brunzit d'un electrodomèstic o fins i tot el silenci d'un espai poden convertir-se en matèria primera per a la creació d'una peça musical experimental. Aquesta pràctica, anomenada paisatge sonor o field recording, va ser popularitzada per artistes com **John Cage**, que afirmava que **qualsevol so pot ser música**, i que només ens cal escoltar-lo amb atenció.

75 minuts

Els sons i els sorolls

Cicle inicial - cicle mitjà – cicle superior

Escotar el que és quotidià com una maquineta de fer punta o una bicicleta també és important per entendre millor el món que ens envolta. Al nostre voltant hi ha un gran ventall de sons per crear i accedir a nous universos, però també per comprendre el món des d'altres llocs. En aquest moment, proposarem a l'alumnat que explori diferents objectes que hi ha a l'aula, i activar-los fent sons diferents:

- ▶ Què passa si arruguem el paper?
- ▶ I si el bufem?
- ▶ Ara imagineu-vos que poguéssim picar-lo, faria un so diferent? Com seria?
- ▶ I si guixéssim aquest paper, quins sons sentiríem?

Subratllarem la importància del so en allò que és quotidià, un sentit que a vegades deixem en un segon pla, però que en realitat és també molt important. De fet, a les pel·lícules s'utilitzen els sons per crear sensacions i diferents expressions. Això és el que coneixem com a **dimensió sonora**: la suma dels efectes sonors, els diàlegs i la música que configuren la banda sonora d'una pel·lícula. Els diàlegs ens ajuden a seguir amb la narració, la música ens amplia la capacitat expressiva i els efectes sonors acompanyen la història i li donen credibilitat.

A partir d'aquí, introduïm el concepte de Foley. El **Foley** és una tècnica utilitzada en la producció de pel·lícules, sèries, videojocs i altres mitjans audiovisuals per recrear sons quotidians. És l'efecte sonor creat i enregistrat en un estudi de gravació, afegit a la creació audiovisual en postproducció. El mot *Foley* prové de Jack Donovan Foley, pioner en la creació d'aquests sons. El treball dels foley artists (artistes de foley) consisteix a recrear sons que complementen les accions que passen a la pantalla, per generar experiències més immersives i realistes.

Projectarem a l'aula un petit vídeo sense so (pot ser un fragment de *Lola i el piano trencaclosques*). Els preguntarem quins sons creuen que hauríem de sentir i com els podríem fer. Proposarem a l'alumnat que recreï els diferents sons a partir de diferents materials que prèviament s'hauran preparat (lleties en potets, trossets de paper de cel·lofana, ampolla d'aigua amb bastonet per raspar, fulles seques, sabates, paper d'alumini, ampolla amb sorra, i altres elements que puguin aparèixer). Deixarem que l'alumnat experimenti amb els diversos elements, per descobrir les possibilitats sonores. Després, en petits grups, hauran de crear l'escena sonora del fragment que hem vist, fent de *foleys*. Repartirem quin so fa cada persona i farem 2/3 assajos. Per acabar, cada grup presentarà la proposta que ha fet a la resta del grup classe. Es proposa fer un tancament amb l'alumnat a partir de diferents preguntes obertes a la reflexió: *Com us heu sentit? Què us ha funcionat? Ha estat difícil?*

Remarcar la importància del so quan mirem la projecció dels curts i indicar que es fixin en els diferents sons que hi apareixen, que els transmeten i quins són aquells que els criden més l'atenció.

Després de veure la pel·lícula...

La música concreta

Cicle mitjà – cicle superior

45 minuts

Com és la música que hem escoltat a *Lola i el piano trencaclosques*? Com sona el piano del Simó? Com són els sons? Què li crida l'atenció al Simó d'aquests sons? En un moment de la pel·lícula, quan el Simó està tocant el piano, un dels seus veïns diu: "jo diria que això és una simfonia musical concreta". Has sentit a parlar de la música concreta? Saps d'on ve i com sona?

La música concreta és un corrent musical que va sorgir a França a mitjans del segle XX, i és considerada una de les primeres materialitzacions de la música electrònica. La música concreta es caracteritza per estar composta a partir de sons gravats del nostre entorn, i no a partir de sons generats per instruments musicals tradicionals. Va ser el precedent a la música experimental i electrònica i ha estat també una gran influència per al cinema sonor. Una de les primeres obres de música concreta va ser "Étude aux chemins de fer" (Estudi dels ferrocarrils), una peça musical feta a partir de sons de trens.

Proposarem a l'alumnat que, en petits grups, faci recerca i indagui en aquest gènere musical, buscant cançons que relacionin amb la música concreta. Després, es farà una posada en comú a l'aula per escoltar una selecció d'aquestes cançons. Seguidament, els preguntarem què els suggereixen aquests sons: Quines imatges mentals els desperten? Quins records, emocions o pensaments s'activen? Es plantejarà l'escriptura d'un text creatiu (pot ser un poema, un conte, un text lliure o fins i tot una conversa inventada) inspirada en els sons que haurem sentit. No cal que sigui gaire llarg: es tracta de posar paraules al que els sons els fan sentir o imaginar.

Per tancar, qui vulgui podrà fer una lectura en veu alta a l'aula. D'aquesta manera, veurem com una mateixa música pot evocar sensacions molt diferents segons qui l'escolta, fomentant l'empatia, la imaginació i la capacitat d'expressar-se oralment.

45 minuts

Ens comuniquem més enllà de les paraules

Cicle inicial – cicle mitjà – cicle superior

Amb aquesta sessió de curtmetratges hem pogut apropar-nos a la realitat de diferents personatges amb múltiples diversitats i necessitats per reflexionar sobre les barreres físiques, socials i comunicatives. Amb *Lola i el piano trencaclosques*, hem vist la relació entre el Simó i la Lola i com han trobat eines per comunicar-se, tot i les seves diferències. Per reflexionar sobre el que hem vist farem preguntes obertes a l'alumnat:

- ▶ Què li passa al Simó? Com percep ell el món?
- ▶ Què fa la Lola per entendre'l millor?
- ▶ Com podem comunicar-nos amb algú si no comprèn el que li diem?
- ▶ Quines emocions heu sentit veient la pel·lícula?

A continuació, per petits grups, es proposa recrear diferents sons i jugar a endevinar de quins es tracten. Per fer-ho, una persona es tancarà els ulls i haurà de reconèixer quin so han volgut recrear i quin material han fet servir per fer-lo. Per exemple: obrir una finestra, el goteig de la pluja, trepitjar fulles, el so d'un badall... Després, es canviaran els rols de tal manera que tothom pugui endevinar-los.

- ▶ Quines reflexions finals ens emportem? Com ens comuniquem quan no podem parlar? Creieu que totes les persones poden comunicar-se de la mateixa manera? No totes les persones escoltem, veiem o sentim de la mateixa manera, però podem trobar diferents camins per connectar-nos i trobar espais comuns.

45 minuts

Pintem la música!

Cicle inicial – cicle mitjà – cicle superior

El Simó té molt interès per la música! La música el relaxa i sempre hi para atenció. Ell escolta aquells sons que sempre hi són, però que ens passen desapercebuts. Al llarg de la pel·lícula veiem com el Simó interpreta la música de la Lola amb dibuixos. Descobrim cercles, colors i alhora observem com els seus dibuixos canvien en sentir nous sons. Proposarem a l'alumnat interpretar la música amb el dibuix. A través de posar diferents cançons i melodies a l'aula, l'alumnat haurà d'interpretar-los tot creant nous dibuixos explorant el que senten. Interpretant, d'aquesta manera, la música amb el dibuix tot creant partitures. Jugant amb els sons com una eina de comunicació i explorant les potencialitats d'aquest llenguatge. Es pot dur a terme l'activitat amb el material que es prefereixi però es recomana emprar pintura acrílica o qualsevol altra pintura líquida per animar a l'alumnat a treballar també amb les mans.

Sabies que...?

Els receptaris han sigut sempre un símbol de memòria, d'arxiu i un espai per mantenir viva la cuina i per no oblidar-la. Moltes persones han trobat en les receptes una forma d'explicar històries de vida, cultura i d'identitat. Per això, diferents artistes i il·lustradores han treballat amb receptaris per honorar la memòria col·lectiva al voltant de la taula. Us deixem alguns d'aquests receptaris il·lustrats perquè els pugueu conèixer i inspirar-vos: Gala Pont, Clàudia Barbera i Carla Boserman amb la Marina Monsonis.

45 minuts

El pa arreu del món

Cicle mitjà i cicle superior

El Boris prepara pa cada matí per la gent del seu poble, però un dia, de sobte, comença a esternudar i necessita que l'ajudin a fer-lo. Saps que no tothom pot menjar el mateix pa i que arreu del món hi ha pa de tota mena? Hi ha pa per a persones celiaques, pa amb diferents formes i fins i tot pa fet amb farines diverses i formes de pastar. Proposar a l'alumnat que faci recerca d'una recepta de pa i/o amb pa que no coneguin i que, després, en facin la recepta il·lustrada. Entre tots i totes crearem un petit llibret, una petita publicació, on agrupar aquest conjunt de receptes trobades d'arreu del món, per fer contentes totes les panxes, gustos i necessitats!

Instruments inventats

Cicle mitjà – cicle superior

2 hores

Recordeu amb quins objectes s'ha fet el piano trencaclosques? Com són? Quins sons fan? Proposar a l'alumnat de fer un instrument inventat, tal com ho fa el Rolih, l'amic de la Lola. Aquest instrument inventat l'hauran de crear en petits grups. A partir de diferents materials trobats i reciclats, jugant amb els sons i els sorolls que els materials ens poden oferir, aniran construint la seva joguina sonora.

Posarem a disposició de l'alumnat diferents materials reciclats i diversos com pots, tubs, gomes, cordes, caixes, embuts, ampolles, sorra, papers diversos, taps, tubs de cartró, entre d'altres. L'alumnat ha de poder experimentar amb els sons que fa cada material (fregant, picant, bufant, rasant...). Serà important que posin atenció als sons quotidians que ens proposen aquests objectes i materials que tenim a l'abast i conèixer, així, també el seu factor sorpresa. Un cop els instruments estiguin fets, es proposarà que tothom pugui provar-los per descobrir els diferents sons que ens ofereixen. Instruments inventats, joguines sonores, caixes de sorolls i tot d'experiments que ens aproparan a l'art i la màgia dels sons, els sorolls i la música quotidiana.

Sabies que...?

Hi ha una disciplina artística que es coneix com a art sonor on s'investiga i s'experimenta amb les diferents sonoritats. A partir de jugar i fer experiments amb diferents materials, es creen nous sons, noves músiques i també noves formes de poder-los escoltar. I, amb els sorolls, es poden fer noves creacions artístiques. Hi ha diferents artistes que ho exploren i treballen amb els sons com l'Alex Rigol o la Mònica Rikić. Us animem a descobrir-los!

Glossari

STOP-MOTION

Tècnica que consisteix a filmar les imatges fotograma a fotograma (objectes, ninots de plastilina o intèrprets reals).

La tècnica d'stop-motion és el resultat d'un treball minuciós i complex. Al migmetratge *Lola i el piano trencaclosques* s'enregistraven sis segons de metratge en cada jornada de rodatge.

CURTMETRATGE

Un curtmetratge és una producció audiovisual o cinematogràfica de durada curta. No existeix una norma estricta, tot i que el seu temps es classifica des de menys d'un minut fins als trenta minuts.

En aquesta sessió, hem vist quatre curtmetratges i un migmetratge, que dura més de 30 minuts i menys de 60.

DIVERSITAT FUNCIONAL

Marc conceptual que determina que no existeix la normalitat i l'anormalitat, o les capacitats i discapacitats, sinó que totes les persones som diferents.

A *Ser germanes* veiem que, encara que siguin diferents, les germanes es valoren i s'estimen profundament. La diferència no les allunya, sinó que les enforteix. Allò que ens pot semblar una barrera és, en realitat, un regal que enriqueix la relació i l'amor fraternal.

Què hem après?

Per avaluar què hem après podem jugar a fer crítica cinematogràfica. Coneixeu aquesta professió? Expliquem que són persones que miren moltíssimes pel·lícules i coneixen molt bé la història del cinema. Es dediquen a valorar cada pel·lícula i a explicar (per escrit, o a la ràdio o a diferents mitjans) la seva interpretació i valoració del film: què té de bo, què podria millorar, què ens vol dir, etc. Demanem als infants que cadascú, aixecant la mà, ens expliqui allò que remarcaria de la pel·lícula i el que considera que ha après. Ho anirem apuntant en un paper o mural, que quedarà penjat a l'aula. Es poden veure més pel·lícules i dedicar un "Racó del cinema" on hi hagi totes aquestes opinions conjuntes de les pel·lícules que hem vist.

✓ ÉS IMPORTANT PER A LA NOSTRA SOCIETAT QUE EL CINEMA I LES SÈRIES MOSTRIN LA DIVERSITAT I LA RIQUESA DE LA VIDA REAL.

✓ LA IMPORTÀNCIA DE COMPRENDRE NOUS LLENGUATGES.

✓ EL VALOR DEL SO AL CINEMA PERQUÈ, COM DESCOBRIM A LOLA I EL PIANO TRENCACLOSQUES, EL SO NO NOMÉS ACOMPANYA LA HISTÒRIA: ÉS PART ESSENCIAL DE LA NARRACIÓ I ENS AJUDA A COMUNICAR IDEES I SENTIMENTS.

✓ ESCOLTAR AMB ATENCIÓ ENS AJUDA A COMPRENDRE QUE ÉS MÉS QUE SENTIR: ÉS ESTAR PRESENT, AMB ATENCIÓ I AMB OBERTURA CAP A LES ALTRES.

✓ LA IMPORTÀNCIA DE CUIDAR LES ALTRES PERSONES I LA NECESSITAT DE SENTIR-SE CUIDATS I CUIDADES.

Per saber-ne més

Diàleg entorn del film

Laia Colom i Àlex Rigol conversen al voltant de *Lola i el piano trencaclosques*

La musicoterapeuta **Laia Colom** i l'artista sonor **Àlex Rigol** s'han sentit molt identificats amb alguns personatges del migmetratge *Lola i el piano trencaclosques* com a professionals que utilitzen la música i el so en el seu dia a dia laboral. En aquesta conversa també comparteixen què els ha despertat el film i com valoren la cura i la brillantor amb què es tracta un tema ple d'estigmes com és la infància d'una criatura amb autisme. La història va més enllà i ens convida a reflexionar sobre com ens relacionem amb el món i amb les altres persones, per subratllar la importància de l'ajuda mútua i la cooperació que queda reflectit en el final apoteòsic de la història.

Tots dos opinen que es tracta d'una pel·lícula que enamorarà a tots els públics, que se sentirà contagiats per la poesia i la sensibilitat que desprèn.

<https://youtu.be/EdsZTt0X8-4?si=6trf8lQy8ngl2mfD>

Distribuïdora de cinema
infantil, tranquil i en català
www.packmagic.cat